

Oponentský posudek BP Jaromíra Čermáka Inspirace z díla F.M. Dostojevského pro výchovu

Předložená práce je pro mě záhadou. Cíl práce charakterizoval student takto: „Cílem předkládané práce je přiblížit, jak danému pojetí přispěl F. M. Dostojevský a co si lze z jeho díla přinést k vyjasnění této problematiky. Konkrétně chce podrobně popsat, které symboly jsou v jeho díle stěžejní, které je nutno chápat ve specifickém světle jeho pohledu. Z toho vyplynou vodítka, jež nejsou sice nikde v díle předložena jako jednoznačné poučky, ale přesto se táhnou jako tenká Ariadnina nit celou tvorbou.

Pro dohledání těchto pouček bude postupováno jak cestou teoretického problému opírajícího se o interpretaci a sumarizaci faktů jednotlivých děl autora (a jejich rozkreslení a opakování se v pozdějších dílech), tak výklad specifických pojmů v nich obsažených.“

K jakému pojetí FMD přispěl? Proč chce autor podrobně popsat stěžejní symboly – pokud má smysl vůbec o symbolech u FMD mluvit, jako klasicky vychovaný rusista mám rozpaky, symboly v tom může vidět postmoderní interpret, proč ne, ale je třeba toto vidění opřít o nějakou metodologii, aby to nebylo jen anything goes. Jak z toho vyplynou vodítka a jaká? Druhý odstavec výkladu o cíli nechápu ani při nejlepší vůli.

Ani anotace nám v pátrání nad smyslem a cílem práce nepomůže:

„Práce se zabývá filosofií výchovy jako takovou a přínosem, jaký měla díla F. M. Dostojevského pro daný obor. Objasňuje, jaké události měly zásadní význam na tvorbu autora. Teoreticky řeší, které prvky se v dílech opakují, jaký je jejich specifický význam a jak zapadají do kontextu.“

Kde se autor zabývá v práci přínosem, jaký měla díla FMD pro filosofii výchovy? To by bylo historické zkoumání, on pouze zvažuje, jaký přínos by díla FMD mít mohla – to byl byl sám o sobě respektovánímhodný cíl, jenže o tom se v anotaci nepíše. Proč autor objasňuje, jaké události měly zásadní význam na tvorbu a které prvky se v dílech opakují atd.?

Postihnout se mi nepodařilo ani logiku kompozice, zejména ne části 4, nazvané Rozbor děl. Jednak to rozbor děl v klasickém smyslu není, jednak jsem nepochopil, proč stojí nejprve kapitola Petrohrad, pak Obličej, pak Idiot a jednání ve změnách vědomí atd. atd.

Inspirace pro filosofii výchovy autor BP zmiňuje pouze následující:

„Poselstvím Zosiny pro filosofii výchovy, i když to není na první pohled tak řečeno, je revoluce.“(Jedná se ostatně o Zosimu, jehož jméno autor důsledně na všech místech takto komolí).(s. 34)

„Z celé příhody, kterou vykládá knižně na návštěvě u generálky, si lze vzít dvě základní ponaučení. S dětmi jedněte jako s dospělými, mají dost rozumu, aby pobraly to, co jim chcete říct, nikdy jim nelžete. Za druhé, vzdejte se i toho posledního ve prospěch toho, komu je potřeba.“(s. 35).

„Pro filosofii výchovy Dostojevského je třeba podtrhnout nutnost svobody jako takové, bez ohledu na to, co „vykládají“ církev.“(s. 39)

Na s. 41 v kapitole Závěr student píše: „Shrneme-li si všechny dílčí závěry z jednotlivých kapitol, můžeme vypíchnout následující Dostojevského postřehy k výchově:“ a uvádí 9 bodů, z nichž první čtyři jsou banální pedagogické poučky (nelhat dětem, být autoritou a příkladem, vést svěřence ke svobodě a lásce k životu, opírat se ve výchově o pevné názory). Následující tři body jsou tvrzení, že „Nositelem těchto názorů je hlavně Ježíš Kristus“, který prý miluje život a bez něhož život není možný, následuje tvrzení, že člověk nemůže žít bez společnosti, a bod 9, který cituji v plném znění: „Jakýkoliv jiný experiment vede k zatracení. Nejčastěji se taková činnost končí v lepším případě šílenstvím, smrtí, v horším případě sebevraždou.“ Bylo kvůli těmto zjištěním nutno zkoumat celé Dostojevského dílo, jak si autor předsevzal? Pokud

jsem četl pozorně, lze ovšem závěr vztáhnout asi jen k několika kapitolám z Bratří Karamazových a k Idiotovi.

Jazyk je zcela nepřiměřený charakteru kvalifikační práce. Několik ukázek:

s.6: Také je překonán pohled na pedagoga jakožto subjekt – objekt, dnes ho vnímáme jako subjekt – subjekt.

s.7: znovu apeluje na vychovatele, aby se chytli této své šance, nezpronevěřili se levným trendům

s.10: Román, nebo i povídka, je umělecké dílo a to lze použít k vědám jako etika a filosofie výchovy.

s.11: a tak se může stát, že poněkud poklesne jeho míra pozornosti, stane se pouze mrtvou rybou v proudu

s.13: V dalších kapitolách o tom povedeme ještě další rozbor.

s. 20: Vždyť podívejme se, kdo všechno si záchvaty prošel...

s. 22: Hmyz obecně hraje v Dostojevského díle svoji symboliku.

s.28: Pokud se máme bavit o filosofii výchovy, je nutné si uvědomit, kdo je nositelem takových prvků (lapidárně řečeno, kdo by si měl pokládat otázky kolem filosofie výchovy).

s. 29: Toto pochopení pro soukromá dramata je pravděpodobně jedním z důvodů, proč je autor vynášen jako sociální a v tomto směru se stal opravdovou ikonou.

Drobné jednotlivosti neopravuji, protože práci považuji za zcela nevyhovující a proto ji **nedoporučuji k obhajobě**. Podotýkám, že je to poprvé za patnáct let mého působení na TF JU, že jsem kvalifikační práci nedoporučil.

V Domažlicích 9.května 2012

Jaroslav Vokoun